

DATOS IDENTIFICATIVOS

Educación intercultural e para a paz

Materia	Educación intercultural e para a paz			
Código	005G130V01907			
Titulación	Grao en Educación Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Carrera Fernández, María Victoria			
Profesorado	Carrera Fernández, María Victoria Pérez Enríquez, María Esther			
Correo-e	mavicarrera@uvigo.es			
Web	http://fcce.uvigo.es/es/docencia/profesorado/maria-victoria-carrera-fernandez/			

Descrición xeral A materia de Educación Intercultural e para a Paz oríentase á promoción dos conceptos relativos á Paz e á Interculturalidade, na súa acepción positiva, no marco da Paradigma Sociocrítico da Educación; así como nos principais fitos históricos da Educación para a Paz, os compoñentes da disciplina e a Educación para a Cidadanía e a Convivencia no marco dos Dereitos Humanos, así como nas estratexias e recursos adecuados para a intervención. Así mesmo promove no alumnado a interiorización de valores de respecto e tolerancia en positivo, solidariedade e empatía. E capacítalle para recoñecer situacións de violencia non só directa, senón tamén estrutural e simbólica; así como desenvolver estratexias e programas de prevención da violencia e promoción da convivencia.

Proxéctase en diversos campos profesionais: Intervención socioeducativa non formal, entre a que podería destacarse o lecer infantil e xuvenil; así como o marco da educación de persoas adultas; en centros e proxectos de integración de grupos en situacións de conflito social; ou en ONGs. Así como na intervención educativa formal nos centros educativos, servindo á vez de ponte ou conexión entre estes e a súa contorna, establecendo un diálogo entre escola e familia, e entre escola e outros axentes de educación non formal da contorna local e comunitaria.

Contribuíndo, en definitiva, á formación dun pensamento crítico propio que oriente unha práctica profesional comprometida e democrática

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos

B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C3	Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)
C10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
C19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades
D3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega
D12	Compromiso ético
D18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecer e comprender os principais fitos históricos da Educación para a Paz.	A1 A3 A4	B4	D3 D12 D18	
Ser capaz de deseñar, implementar e avaliar programas de Educación Intercultural e para a Paz nos diferentes contextos socioeducativos.	A1 A2 A5	B2 B3 B4 B5 B6	C3 C10	D3 D12 D18
Promocionar a cultura de paz no ámbito socioeducativo, establecendo pontes de colaboración entre o ámbito escolar e a educación non formal e informal	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5	C3 C10 C19	D3 D12 D18
Valorar a diversidade en todas as súas manifestacións (étnica, racial, cultural, lingüística, sexual ou de xénero) e desenvolver unha capacidade crítica e empática, de compromiso ético cos colectivos en situación de desvantaxe social.	A2 A3	B1	C3 C10	D3 D12 D18
Coñecer o método socioafectivo, así como as diferentes técnicas e estratexias de Educación Intercultural e para a Paz, e ser capaz de poñelas en marcha nos diversos contextos socioeducativos.	A1 A2 A4 A5	B1 B3 B4 B5	C3 C10 C19	D3 D12 D18

Contidos

Tema	
Formulacións teóricas e metodolóxicas.	Aproximación teórica: Concepto de Paz e Interculturalidade. Outros conceptos chave (violencia, otredade, conflito e educación en valores). Cara a un concepto de Educación Intercultural e para a Paz no marco do Paradigma Sociocrítico. Aproximación histórica: Antecedentes (a contribución pedagóxica e o legado da non-violencia). O movemento de Educación para a Paz anterior á II Guerra Mundial. O movemento de Educación para a Paz entre as dúas Guerras Mundiais. O movemento de Educación para a Paz despois da II Guerra Mundial (a creación da ONU e a UNESCO, o Movemento da Non-violencia e a achega da Investigación para a Paz). A Educación para a Paz na actualidade (labor actual da UNESCO, achegas dos foros sociais mundiais, movementos sociais, pacifistas e sociopedagóxicos).
Componentes.	Dereitos Humanos. Desarme. Desenvolvemento. Comprensión Internacional. Interculturalismo. Educación e resolución de conflitos. Educación non sexista.

A educación para a convivencia e a cidadanía.	Educación para a paz e democracia Educación para a paz e diversidade sexual, cultural e funcional. Fenómenos de otredade nos espacios socioeducativos. Educación para a convivencia en institucións de educación formal e non formal.
Recursos e estratexias de acción nos diversos ámbitos educativos.	Recursos e estratexias. O método socioafectivo. Experiencias de boas prácticas na nosa contorna.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	12	12	24
Seminario	9	30	39
Traballo tutelado	4	42	46
Traballo tutelado	6	0	6
Presentación	3	6	9
Actividades introdutorias	2	0	2
Aprendizaxe colaborativa	6	5	11
Debate	2	0	2
Exame de preguntas obxectivas	1	10	11

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo alumnado.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Traballo tutelado	O alumnado, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do alumnado que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía e expresión escrita.
Traballo tutelado	Traballos realizados na aula como complemento ás sesións teóricas e prácticas. Preferiblemente de carácter grupal e co obxectivo de facer mais significativos os contidos de aprendizaxe.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o/a docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio ou proxecto. Pódese levar a cabo individual ou grupalmente.
Actividades introdutorias	Actividades de presentación da materia, análise de coñecementos previos, actitudes e intereses/expectativas en relación á materia.
Aprendizaxe colaborativa	Comprende un grupo de procedementos de ensino que parten da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballa de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa propia aprendizaxe.
Debate	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral...

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Titorizarase ao alumnado en horarios de titoría da docente (consultar na páxina web de Facultade). Ademais dedicarase algúns tempos na clase para a organización e tutela dos traballos grupais.
Presentación	Titorizarase ao alumnado nos horarios de titoría da docente (consultar na páxina web de Facultade)
Probas	Descrición
Exame de preguntas obxectivas	Titorizarase as dúbidas do alumnado nos horarios de titoría da docente (consultar na páxina web de Facultade)

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Seminario	As conclusións de cada seminario serán recollidas nunha síntese e reflexión persoal.	40	A1 A2 A3 A4	B4	C3	D3 D12 D18
Traballo tutelado	Son traballos en grupos pequenos, cunha supervisión constante por parte do profesor/a.	30		B4 B5	C3 C10	D3 D12
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos/as seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	30	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5 B6	C3 C10 C19	D3 D12 D18

Outros comentarios sobre a Avaliación

A) DESCRICIÓN DAS CARACTERÍSTICAS DA AVALIACIÓN

Avaliación para alumnado asistente: terá a consideración de asistente o alumnado que asista polo menos o 80% de a materia. A avaliación será continua, comentando co alumnado a súa situación en cada momento. Consistirá na realización dun diario de prácticas no que se recollerán as principais conclusións de cada un dos seminarios (40%), así como na realización dun traballo grupal tutelado (30%) e dun exame de preguntas obxectivas (30%). Para superar a materia será preciso alcanzar polo menos o 50% de todos os apartados de a avaliación.

Avaliación para alumnado non asistente: terá a consideración de non asistente o alumnado que non alcance o 80% de a asistencia á materia. Para non asistentes, propónse unha avaliación semellante: traballo tutelado (30%); exame de preguntas obxectivas (40%); o diario de sesións sobre os seminarios será substituído por un resumo e valoración crítica dos diferentes temas do programa (30%), chegando á posibilidade de nota máxima.

En ambos casos, é necesario alcanzar polo menos o 50% de cada apartado da avaliación. De non ter superada a materia na convocatoria de xuño, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.

B) As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico

C) As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade (<http://fcee.uvigo.es/es/>) no espazo "datas exames"

D) Outras cuestións: en coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

E) Outras cuestións: en relación ao alumnado do curso ponte, coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Abrirase un cartafol específico na plataforma Moovi na cal se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para o alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Cid, X.M., Carrera, M.V. ; Díaz, C. (Coords.), **A Paz. Punto de (25) Encontro (s) de Educadores e Educadoras**, Andavira, 2012

Freire, P., **Pedagogía del oprimido**, Paz e Terra, 1970

Freire, P., **Pedagogía de la indignación**, Morata, 2001

Jares, X.R., **Educación para la paz. Su teoría y su práctica**, Popular, 2005

Monclús, A. & Sabán, C. (Coords.), **Educación para la paz. Enfoque actual y propuestas didácticas**, CEAC, 2008

Bibliografía Complementaria

Carrera, M.V., **Educando Queer: el educador/a social como agente de subversión de género en la escuela**, 2013

Ariño, A., **Estilos de aculturación y conciencia intercultural. En J. García Roca & J. Lacomba (Eds.), La inmigración en la sociedad española (pp. 245-266)**, Bellaterra, 2008

Camps, V., **Educación para la ciudadanía.**, Fundación ECOEM, 2007

Carrera, M.V., DePalma, R. & Lameiras, M., **Toward a more comprehensive understanding of bullying in school settings**, 2011

Carrera, M.V., Lameiras, M. & Rodríguez, Y., **Heteronormatividad, cultura y educación: un análisis a propósito de XXY**, 2013

Cid, X.M., Carrera, M.V., Diéguez, N. & Cid, A., **Educació per a la pau en la trajectòria freinetiana. Del seu discurs originari als actuals moviments de l'escola moderna a la península Ibèrica**, 2017

Córdoba, D., Sáez, J. & Vidarte, P. (Coords.), **Teoría Queer: políticas bolleras, maricas, trans, mestizas**, 2ª ed., Egales, 2007

DePalma, R. & Atkinson, E. (Eds.), **Interrogating heteronormativity in primary schools: The work of the No Outsiders project.**, Trentham, 2009

Hicks, D., **Educación para la paz: cuestiones, principios y prácticas en el aula**, Morata, 1993

Priegue, D., **A escola en Galicia e os desafíos do alumnado inmigrante: Avaliación dun programa para familias inmigrantes.**, 2008

Ribotta, A., **Educación en Derechos Humanos. La asignatura pendiente.**, Dykinson, 2006

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Discapacidade e educación social/O05G130V01909

Sexualidade e saúde/O05G130V01912

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Educación ambiental para o desenvolvemento sostible/O05G130V01906

Iniciación na práctica profesional/O05G130V01601

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación: Teorías e institucións educativas/O05G130V01103

Xénero e educación social/O05G130V01305

Habilidades sociais en educación social/O05G130V01404

Outros comentarios

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).